

1963

---1---

Den 15 januari: För en vecka sedan skickade Philipp ett brev till Thorsten Nilsson, där han framhöll att det nu vore en synnerligen lämplig tidpunkt att göra en förnyad framställning om Raouls hemsändande och vädjade till Nilsson att icke försitta detta tillfälle. På förslag av Philipp ringde Maj i dag till Lunberg som fätten avskrift av Philipps brev, för att höra om dennes uppfattning. Lundberg förklarade att ryssarna icke såg på en enda människas bekymmer på samma sätt som vi och att dom skulle finna det obegripligt om Nilsson skulle resa till Moskva bara för Raouls skull. När Gusev tog farväl av Erlander, medsände denne en promemoria, ang. Raoul, avsedd för Chrustjov. Enligt Lundbergs förmenande vore det antagligt att Gusev framlämnat denna promemoria till Chrustjov. Före ett besök i Moskva borde Nilsson få en inbjudan därifrån. När Undén reste dit år 1954 hade han dock icke varit inbjuden. Lundberg erbjöd sig att tala med Belfrage i saken, men Maj bad honom att tala direkt med Nilsson.

Den 18 januari : Nisser har i dag talat med i telefon med Thorsten Nilsson, som då förklarade att han genomgått akterna och bestämt sig för att allvarigt gå in för lösning av Raouls sak. Hittills hade UD misslyckats i sina försök att få hem Raoul. Nilsson ville nu undvika ett nytt misslyckande. För det ändamålet måste en ny framstöt planeras omsorgsfullt. Då ryssarna icke medgivit att Raoul fortfarande befann sig i rysk fångenskap kunde man icke gå direkt på ett krav om hans hemsändande. Denna fråga borde i stället tagas upp som ett ärende, vilket skulle avhandlas vid ett sammanträffande med vederbörande. Nilsson var positivt inställd på att fara till Moskva. Han ville emellertid skapa en gynnsam atmosfär vid ett sådant besök och får ett sådant ändamål utverka en inbjudan till besöket. Enda möjligheten att få klarhet om Raouls öde var att Raoul kom hem. Nilsson skulle tala med Erlander om saken omedelbart efter remissdebatten. Nisser framhöll att man borde utnyttja det nuvarande gynnsamma tillfället, vilket Nilsson sade sig inse.

Den 3 Maj: Sedan Nilsson blivit inbjuden till ett besök i Moskva och hans resa dit bestämts till den ~~(7ma) maj~~ 7 maj, har Nisser fått sammanträffa med honom i dag varvid också Erlander och Belfrage närvarit. Nilsson meddelade att han skulle taga upp Raouls sak med Gromyko. I programmet ingick inte något sammanträffande med Chrustjov, men Nilsson ämnade försöka ordna ett sådant. Om han fick träffa denne visste han inte, hur det skulle komma att sluta. Det kunde ju hända att det skulle kunna sluta med ett gräl. Han trodde emellertid inte att det skulle gå till så. Om ryssarna skulle visa upp en person och säga att det var Raoul, skulle Nilsson taga honom med sig hem i vilket skick denne än befann sig.

Vi kom hem från en månads vistelse i Cannes för att få tillfälle att tala med Nilsson innan han for till Moskva. När Nisser framförde vår önskan om ett sammanträffande med Nilsson, avböjde denne detta med motivering att sammanträdet skulle äga rum i riksdagshuset, och de journalister, som strök ikring i korridorerna där, kunde sammanställa vårt besök och slå upp några artiklar, som kunde äventyra Nilssons planer för räddningsaktionen. Av samma skäl har man i UD avstyrkt ett förslag av Maj att vi skulle fara till Moskva, samtidigt med Nilsson.

Den 17 maj: I dag ringde man från UD och meddelade att Chrustjov vid sitt sammanträde med Nilsson meddelat att han beklagade att det inte inträffat något nytt ifråga om Raoul.

Den 19 maj: Vid sin återkomst till Stockholm i går sade Nilsson enl.

Sv. Dagbladet, att det var han, som vid mötet med Chrustjov tog upp frågan om Raoul och att vi nu fått ett besked, samt att det inte finns någon anledning tro att det förhåller sig annorlunda än vad som sagts.

Enligt Dagens Nyheter betraktade Nilsson det besked som han fått i Wallenberg affären som definitivt. Han sade, att det inte fanns anledning tro annat än vad som Chrustjov sade var riktigt och gav intryck av att betrakta saken som utagerad. Något nytt material utöver det som publicerats i Sverige hade delegationen icke haft med sig.

Den 20 maj: På kallelse från UD infann vi oss Maj och jag, Philipp, Nisser och Fru Bellander hos Thorsten Nilsson, som redogjorde för sitt besök i Moskva. Han hade första dagen där haft ett samtal med Gromyko, varvid han tog upp Raouls sak. Gromyko hade då i aggressiva ordalag protesterat mot att man skulle tala om denna sak, som för länge sedan reglerats på diplomatisk väg. Sedan Nilsson begärt att få träffa Chrustjov hade Gromyko sagt att han skulle försöka ordna detta. När Nilsson återkom från sin resa i södra Ryssland, hade han fått veta att ett sammanträffande med Chrustjov ordnats. Då Nilsson meddelade Gromyko att han då ämnade taga upp Raouls sak, hade denne svarat att det kunde han göra om något sammanträffande kom till stånd. Vid det sammanträde med Chrustjov som sedan ägde rum den 17 maj, närvaro ^{av} ett stort antal personer, varvid behandlades politiska och tekniska frågor. Sedan dessa genomgåtts, begärde Nilsson att få tala privat med Chrustjov och då avlägsnades alla utom Chrustjov, Gromyko och en rysk tolk samt Nilsson och Sohlman. Nilsson började då tala om Raoul, varvid Chrustjov förklarade att det inte kommit fram något nytt. Nilsson hade då redogjort för de vittnen, som framkommit efter 1957 års note, såväl Vladimir vittnen som Sohlmans vittnen, varvid Chrustjov svarat att det bara var illvilliga rykten som utsprits av elaka människor, som ville försämra förhållandet mellan Sverige och

Sovjet. Han beklagade Raouls mor. Han själv hade förlorat en son i kriget vilkens gravhan inte kände till. Nilsson hade svarat att det inte var några rykten utan verkliga vittnesmål men lyckades inte rubba Chrustjovs inställning. Vid hemkomsten hade han meddelat pressmännen att Chrustjov förklarat att han inte hade något nytt att meddela samt tillagt att han inte kunde komma längre. Detta hade utlagts av pressmännen på olika sätt. Han ville inte dementera dessa utläggningar då han visste att detta icke lönade sig, att diskutera med tidningarna. Vad han menat var att hans försök misslyckats och att man nu stod i samma situation som före resan.

Philipp frågade om han utan att få någon dementi från UD kunde meddela tidningarna att Nilssons uttalanden vid hemkomsten endast innebar att Chrustjov vid Moskvasöket förnekat att något nytt inträffat i fallet Wallenberg och att Nilsson icke kunnat komma längre men inte ansåg saken utagerad och medgav att man fick publicera vad man fått veta om Raouls fängelsevistelse i Ryssland efter år 1947 och andra omständigheter som tydde på att Raoul fortfarande var i livet. Detta medgavs av Nilsson som lovade att meddela detta till UD:s presstjänst.

På fråga om de upplysningar från ryskt håll som Sohlman rapporterat vid årsskiftet 1960 / 61, svarade Nilsson att han inte kunde namnge sagesmännen, men att han trodde på deras uppgifter och att han åberopat dem för Chrustjov.

Philipp framhöll att man inte borde låta ryssarna få den uppfattningen att saken nu var utagerad. Det fanns fortfarande en stark opinion i landet och Philipp hade från flera tidningar anmodats att skriva artiklar om honom men avböjt av hänsyn till UD:s aktion. Nu fanns inte längre någon anledning att titta ner på saken.

Den 22 maj: Philipp har i dag fått ett meddelande till T.T. med redogörelse för vårt besök hos Nilsson enligt vilket denne icke betraktat Wallenberg affären som utagerad och vid sammanträffandet med Chrustjov hänvisat till vissa bestämda uppgifter om att Raoul långt efter Gromykos memorandum varit i livet t.o.m. under 1960-talet. Meddelandet som granskats av Nilsson, har intagits på första sidan i Sv. Dagbladet och Stockholms-tidningen, men i Dagens Nyheter på undanskynd plats och där har uppgiften om 1960-talet bortfallit, likaså i T.T.:s referat.

Den 20 juni: Nita Wallenberg har sedan en tid planerat att resa till Ryssland för att forska efter Raoul. Hon skulle ha sällskap med herre vid namn Christer Kuylenstjerna. Enligt vad Carl Fredrik Palmstjärna omtalat för Maj borde man inte ha med honom att göra. Maj har varit ängslig att Nitas och Kuylenstjernas expedition kan medföra olyckliga komplikationer. Nita har emellertid förklarat att dom skall medfölja en turistgrupp och att hon lovat Sohlman, att inte under resan göra några förfrågningar ang.

Raoul. Hur det går vet man inte. Vi ha emellertid ingen möjlighet atthindra henne från att resa, även om vi tycker att det är huvudlöst.

Den 24 juni: På Majs begäran ha vi i dag haft ett sammanträde med Sohlman, som var på besök i Stockholm. På fråga om de upplysningar han på nyåret 1961 delgivit Erlander och som givit denne anledning att i brev till Chrustjov begära Raouls hemsändande, sade han sig förhindrad att redogöra för några detaljer. På fråga av Maj om han då satt i fängelse svarade Sohlman att man inte behövde säga fängelse utan att Raoul enl. dessa upplysningar vid denna tidpunkt befann sig i ryskt förvar, och att det var anledning antaga att han fick god vård "fysiskt och medicinskt". Han kunde inte ange på vilken plats eller i vilken anstalt han vistats. Han trodde att upplysningarna kommit till Chrustjovs kännedom och kunde inte förklara varför denne vid sammanträffandet med Nilsson påstått att Raoul var död. På Majs fråga om hon kunde fara till Ryssland för att tal med Nina Chrustjeva eller eventuellt med Nikita sade han att han skulle tala med Nilsson om saken. Hans fru kände Nina Chrustjeva, men hon hade inte talat med henne om Raoul. Det kunde nog gå att ordna ett sammanträffande ~~ett sammanträffande~~ med Nina, däremot inte med Nikita. Om Maj for var hon välkommen på svenska ambassaden.

Den 25 Juni. I tidningarna i dag meddelas att en flygöverste Stig Wennerström anhöllits den 20 juni för spioneri, som han sedan 15 år tillbaka bedrivit för Sovjets räkning. Han var 1949-52 flygattaché i Moskva och sedan 1953-57 i Washington. Orsaken tycks ha varit vinningslystnad. Det är upprörande och oförklarligt att en hög officer kunnat locka sig till något sådant.

Den 28 juni: Philipp har talat med kriminalkommisarie Danielsson som leder förhören med Wennerström och som förklarar att han skall pressa honom på upplysningar om Raoul.

Den 4 juli: Brev från Carl Fredrik Palmstierna, som föreslår att vi skall be åklagaren att höra med spionen om han vet något om Raoul. Maj kunde meddela honom att Philipp redan vidtagit åtgärder härför.

Den 6 juli: Nita som i går kom hem från sin Rysslands resa var hos oss i går och talat om sin ryska resa. Hon och Kuylenstjerna hade rest i Intourists regi och besökte Jasnaja Poljana och Jalta. Vid återkomst till Moskva hade hon varit på lunch hos Sohlman. Han hade verkat mycket positivt inställd till Raouls sak och talat om de upplysningar han fått dock utan att gå in på detaljer. Nita hade frågat om hon kunde träffa den person som lämnat de senaste upplysningarna om Raoul. Sohlman hade då sagt att detta icke var möjligt, men att Raouls mor skulle få komma i förbindelse med denne person om hon reste till Moskva.

Den 8 juli: Sedan Maj tänkt över vad Nita berättat skrev hon i dag följande brev :

Herr Ambassadör Rolf Sohlman .Vid vårt senaste sammanträffande den 24 juni frågade jag om jag kunde resa till Moskva för att genom Eder förmedling komma i kontakt med ministerpresident Chrustjov och hans fru för att försöka utverka min son Raoul Wallenbergs hemsändande. Ambassadören förklarade att ett sammanträffande med ministerpresidentens maka möjligen skulle kunna ordnas och sade sig vilja tala med utrikesminister Nilsson om saken. Ambassadören hade också älskvärdheten att erbjuda mig och min man att vid ett besök i Moskva få bo på den svenska ambassaden .

Jag har icke fått något meddelande om vilken ställning utrikesministern tagit till den fråga ,men förutsätter att han inte har något att invända mot resan.

Härom dagen kom min svägerska Nita Wallenberg hem från ett besök i Ryssland ,varvid hon sammanträffat med eder. Enligt vad hon meddelat mig hade hon därvi-på fråga om hon kunde få tala med den person ,som lämnat de senaste upplyningarna om Raoul -fått till svar att detta inte vore möjligt men att däremot Raouls mor skulle kunna få komma i förbändelse med denna person ,om hon reste till Moskva.

Detta meddelande gör mig mycket angelägen att snarast möjligt komma till Moskva och jag ber därför att få fråga om och i så fall när ambassadören är i tillfälle att taga emot mig och min man .

Med synnerlig högaktning tillgivna Maj von Dardel .

En avskrift av detta brev avsändes samtidigt till utrikesministern

Den 20 augusti: I dag hade vi ett nytt sammanträde med Sohlman på Nissers kontor ,i vilket även Nisser och Philipp deltog. Före sammanträdet meddelade Nisser att Åström ringt honom under gårdagen och sagt ,att Nitas uppgift att Maj skulle vid besök i Moskva ~~skulle~~ få träffa den som lämnat de senaste uppgifterna om Raoul ,var oriktiga .Sohlman hade inte sagt något sådant till Nita .Åström hade vidare sagt Nisser att UD varken till eller avrådde Majs resa till Moskva ,men om hon for ,borde hennes resa förberedas mycket noga. Jag framhöll att de upplysningar om Raoul ,som legat till grund för Erländers brev till Chrustjov, finge anses innebära att Raoul befann sig på ett sjukhus inom Sovjetunionen ,och jag bad Sohlman dementera denna uppfattning om den var oriktig .Han svarade att han inte kunde yttra sig härom ,och att han inte kände till Raouls nuvarande vistelseort. Jag framhöll att det var naturligt att Raouls mor ville besöka sin son och ge honom den vård han behövde. Då ifrågavarande upplysningar delgivits flera personer inom UD samt även statsministern och Chrustjov fanns det ingen anledning att ^{nu} behålla dem för Raouls när-

maste. Philipp framhöll att upplysningarna tydligen sipprat ut i pressen att döma av en artikel, som varit intagen i "Nordvästra Skånes tidningar". Philipp framhöll också att efter Wennerströms affären och utvisningen av två ryska ambassadmedlemmar hade ryssarna inte på vanligt sätt reagerat genom att utvisa någon medlem av Svenska Moskva ambassaden, vilket tydde på att ryssarna var angelägna om ett gott förhållande till Sverige. Detta borde utnyttjas genom ett förnyat kraftigt krav på Raouls hemsändande. Chrustjov tal om att han hade förlorat en son under kriget kunde icke likställas med Raouls fall, då denne bevisligen varit omhändertagen av sovjetmyndigheterna, även efter Stalins död, varför Chrustjov vore ansvarig för honom. Philipp avrådde från Majs resa till Moskva. Det vore lämpligast om fru Sohlman försökte tala med Chrustjovs fru. Hon skulle då kunna åberopa att hon träffat Raouls mor och framföra dennas önskingar om att återse och taga vård om sin son. Även Sohlman föreföll att instämma här i. Han sade sig vilja till UD framföra följande önskemål från vår sida.

- 1) En förnyad skarpt avfattad framställning av UD om Raouls hemsändande
- 2) En hänvändelse härom till Nina Chrustjeva genom Fru Sohlman.
- 3) Tillgång för familjen till de senaste upplysningarna om Raoul.

Enligt Sohlmans önskan gav jag honom senare på kvällen datum för den omnämnda artikeln i Nordvästra Skånes tidningar (20/7). Samtidigt överenskom Maj och Sohlmans fru om ett sammanträffande den 25 augusti. På min fråga till Sohlman om våra önskemål sade han att han framfört dem till UD, och att man där sagt att man skulle överväga dem.

Den 26 augusti: Sedan Maj överenskommit med fru Sohlman om ett sammanträffande på Nissers kontor i dag, skjutsade Nina henne och Maj dit varefter de hade ett två timmar långt samtal med henne. Hon antydde att det var svårt för henne att komma till tals med Chrustjeva om Raoul. Om hon bad om ett enskilt samtal med henne, skulle denna fråga vad samtalet skulle röra sig om. Då de ryska politikernas fruar avsiktligt brukade hållas borta från politiken, vore det inte antagligt att hon skulle åtaga sig att framföra Raouls fall. Fru Sohlman skulle emellertid göra ett försök om tillfälle erbjöd sig. Detta kunde dock inte ske förrän hon om en månad kom tillbaka till Moskva. Om makarna Chrustjov kom på besök till Sverige och fru Sohlman, såsom antagligt var, fick följa fru Chrustjeva under besöket, skulle det gå lättare att i den vänliga stämning, som då rådde, komma närmare i fråga om Raoul. Fru Sohlman sade att det var möjligt att Raoul befann sig på något vilohem i likhet med åttskilliga vetenskapsmän, som ryssarna tagit.

Den 29 augusti: På Majs anhållan hade vi i dag ett sammanträffande med

Erlander i hans tjänsterum på Kanslihuset .Vi yrkade därvid på att få kännedom ang. de upplysningar om Raoul som lämnats till Erlander på nyåret 1961.Han svarade att dessa upplysningar gjort honom övertygad om att Raoul levde och han hade därför skrivit till Chrustjov med anhållan om Raouls hemsändande .Han hade blivit besviken att denna hans anhållan inte tillmötesgåtts.Efter vad som senare förekommit kände han sig mera osäker.Han skulle rådgöra med Sohlman beträffande vår önskan att få del av upplysningarna.Vi upplyste honom om att Sohlman skulle resa från Stockholm redan den 30 augusti.Han sade då att han skulle ringa honom samma dag.

Den 3 september: Då Erlander inte lät höra av sig efter vårt senaste sammanträffande skrev Maj följande brev till honom .

Kära statsministern . Vid vårt senaste sammanträffande den 29 augusti bad jag att få del av de upplysningar om min son Raoul Wallenberg ,som låg till grund för det brev ,som Sttsministern år 1961 sände Chrustjev med begäran om min sons hemsändande ,statsministern lovade att ge mig svar inom den närmaste tiden .Jag har hittills intehört av något svar,vilket kan bero på att jag nu på sommaren ofta uppehåller mig utomhus och därför inte varit anträffbar på telefon.Jag får därför be statsministern att skicka mig några rader med de upplysningar jag begärt. Tillgivna Maj von Dardel.

Den 18 oktober : Då något svar från Erlander inte avhörts ringde Maj hans sekreterare Fru Nyström ,som meddelade att han skickat brevet till UD.Hon skulle tala med honom och påminna om saken .

Den 4 november: Sedan Maj för ett par dagar sedan hört att Sohlmans kommit till Stockholm har hon i dag talat med fru Sohlman ,som därvid lovat att söka kontakt med fru Chrustjeva och be henne att utverka Raouls befrielse.Hon och hennes man hade varit uppe på UD under dagen och talat med utrikesministern om saken.Därvid hade hon fått kännedom om det befintliga bevismaterialet.Maj bad henne emflertid att av sin man skaffa alla detaljuppgifterna ,så att hon själv blev övertygad och kunde påverka fru Chrustjeva .Det är svårt att tänka sig att hon skulle ha större möjlighet att vinna en framgång hos ryssarna än vad Erlander och Nilsson haft ,men man får inte utesluta nån möjlighet att genombryta ryssarnas lögnbarriär.

Maj har försökt komma i kontakt med Thorsten Nilsson .Dennes sekreterare Thunberg skulle ringa i dag men uteblev.

Den 9 november: I dag fick vi underrättelse om att upptäcktsresanden R.Blomberg hållit ett föredrag i radio om ett besök i Budapest och där-

vid återgivit en intervju med författaren E. Levai ang. Raoul. Föredraget skulle återkomma den 10 november.

Den 10 november: Blombergs föredrag repeterades på kvällen. Enl. detsamma hade Levai uttalat sig mycket vackert om Raouls insats i Budapest men samtidigt återgivit den gamla lögnen om att Raoul försvunnit. Han hade visserligen omnämnt att tyska krigsfångar, som år 1956 återkommit från Sovjetunionen, berättat om att de för tio år sedan sammanträffat med Raoul i ett ryskt fängelse, men samtidigt återopade ~~att de ryska återopade~~ att de ryska myndigheterna bekräftat fångarnas uppgifter härom genom att meddela att Raoul år 1947 avlidit i ett ryskt fängelse på grund av blodpropp. Att han fängslats hade berott på Berias brottsliga verksamhet.

Den 12 november: Sedan Philipp talat med programledaren i Radiotjänst om uppgifterna i föredraget har man där medgivit att Philipp skulle få göra ett inlägg i radion med beriktigande av Levai's uppgifter. Han har nu skrivit ett sådant inlägg, varvid jag biträtt honom i fråga om avfattningen på svenska. I inlägget som har formen av en intervju med honom själv påvisar han att Levai är propagandeman för kommunistregimen i Ungern och att han därför framfört den sovjetryska hypotesen om Raouls död 1947. Philipp återopar de hit inkomna uppgifterna att Raouls fångenskap fortgår i Ryssland fram till 1960-talet och slutar med förklaringen att Raoul fortfarande lever.

Den 16 november: Efter förhandlingar mellan Philipp och tjänstemän i radiotjänst som delvis tycks ha varit rätt stormiga, har Philipp fått i sin hand sitt inlägg, som upplästes i dag i samband med ett nytt föredrag av Blomberg på samma tid på dagen, som dennes föredrag för en vecka sedan. Blomberg anmälde därvid att Philipp hade vissa invändningar mot Levai's uppgifter, varefter följde Philipps inlägg dock i starkt förkortad form. Philipp är arg över förkortningarna som dock äro utan saklig betydelse. Enligt min uppfattning har hans inlägg vunnit på att ha fått en mera saklig form.

Den 8 december. För några dagar sedan ringde Maj till kabinetssekreterare Belfrage för att fråga honom om man hört något om fru Sohlmans besök hos fru Chrustjova. Belfrage omtalade då att man fått meddelande om att Fru Sohlman begärt audiens hos fru Chrustjova för att taga avsked och för att framföra en hälsning från fru von Dardel men att hon inte fått något svar härpå. Sedan Maj i dag ringt igen till Belfrage för att höra hur saken utvecklats, ringde Belfrage och talade om att man just fått meddelande från Moskva att fru Chrustjova låtit hälsa fru Sohlman att hon var välkommen för

en avskedsvisit längre fram i månaden .Innan hon lämnade Moskva ,men att det inte fanns någon anledning ,då den saken var utagerad.Då det var ungefär samma ordalag som Gromyko använt vid Nilssons besök och samtal med honom i maj 1963,uttalade jag den förmodan att hon hade rådgjort med Gromyko Fru Gromyko lär enl.Veckojournalen vara hennes bästa väninna,Utrikesministeriet ville tydligen undvika att saken togs upp igen,Belfrage trodde att motståndet låg på högsta ort.På min fråga vad man ämnade göra sade Belfrage att han skulle anmäla ärendet för stats- och utrikesministrarna ,som finge fatta ståndpunkt beträffande eventuella åtgärder.

Den 4 december:Maj ringde till Erlander och talade med honom om fru Chrustjovas hälsning till Fru Sohlman .Erlander tyckte att det var en förelämnning att föreskriva en diplomatfru vad hon får tala om eller inte tala.om. Maj yrkade att fru Sohlman skulle få instruktion att inhibera besöket hos fru Chrustjova.Erlander sade sig vilja rådgöra med Nilsson om vad man skulle taga sig till.

Den 5 december:I St, Tidningen meddelas att två holländska fångar som häktats i Ryssland 1961 för spioneri ,nu släppts fria på begäran av Hollands utrikesminister Luns,Man förmodar i Holland att ryssarna med denna gest velat förbättra förhållandet till Holland som varit ganska spänt sedan några år .

Den 8 december:För ett par år sedan sammanställde jag en P.M. ang. Raouls fångenskap ,så jag lämnat till en del personer,som visat intresse för honom .Jag har emellertid haft den känslan att denna P.M. varit så lång att man inte orkat läsa igenom den och jag ^{har} därför skrivit ihop en ny avsevärt förkortad p.m, där jag också refererat de senaste underrettelserna om honom samt de uppgifter som Nilsson lämnat om sin expedition till Moskva .Maj har varit angelägen om att sätta in tidningscheferna i läget och bl.a. vänt sig till Ulf Brandell,som är chef för Dagens Nyheters utrikesavdelning .På hennes begäran kom Brandell med sin familj hit i dag och fick en P.M. Efter att ha ögnat igenom den föreslog han ,att han skulle tala om saken med Nilsson ,som han kände väl. Jag antar att han ville verifiera de uppgifter jag lämnat .Det kanske tas illa upp att jag lämnat över dem till en tidningsman,men Brandell och jag hade kommit överens om ,att dom inte skulle publiceras.

Den 12 december:Vi hade i dag sammanträde med stats- och utrikesministrarna i närvaro av Philipp och Nisser ,Senare tillkom Palme (statsråd). Vi talade först om fru Chrustjovas hälsning och jag fram-

1963

höll att fru C. ville sätta munkorg på fru ^Sohlman liksom Gromyko velat göra på Nilsson när det varit fråga om Raoul Nilsson påstod att fru Sohlman velat göra två besök^{ett} för att framföra en hälsning från fru von Dardel och ett för att ta farväl, och att fru C. avvisat det det första. Vi föreslog att fru Sohlman skulle inhibera det senare. Vi talade om Rolf Blombergs reportage i radio om Budapest och om en artikel i fib-tidningen Aktuellit, som ett par dagar tidigare lämnats oss av Nissers chaufför och som hade till överskrift "Blev Raoul Wallenberg mördad av nazisterna eller av Stalin?" Från vår sida framhölls att orsaken till sådana felaktigare uppgifter var att allmänheten hållits i okunnighet om de senaste upplysningarna ang. Raouls fortsatta fångenskap, och att det var nödvändigt att lämna den underrättelser om vad som hänt. Erlander och Nilsson förklarade att det var nödvändigt att upplysa allmänheten. Jag lämnade den var sitt exemplar av min P.M. och föreslog att UD skulle utfärda en ny vitbok med redogörelse för de sista underrättelserna. I det sammanhanget talade jag om för Nilsson att Brandell fått ett exemplar av samma p.m. och att ^{han} lämnade tala med Nilsson om saken. Philipp gjorde anmärkning på att den av Nilsson godkända kommuniké, som Philipp lämnat tidningarna den 22 maj 1963 och vari meddelats att Raoul ^{levde} ännu i början på 1960-talet, ändrats av en tjänsteman i TT vid namn ^{Arsson} Arsson, sedan denne talat med Nilsson, varvid årtalet 1960 borttagits vid kommunikéns uppläsning i radio. Nilsson bestred att ändringen gjorts på hans order. Han hade godkänt formuleringen av den kommuniké, som Philipp lämnat pressen och kunde inte rå för att TT ändrat texten. Erlander och Nilsson sa att dom skulle fundera på saken och sedan meddela Nisser vad som skulle göras. Erlander framhöll att om felaktiga uppgifter om Raoul fortfarande skulle komma ut i pressen, skulle det hindra regeringens (atbete) arbete för hans befrielse. Erlander förklarade att om han skulle ha inkallats som vittne, hade han kunnat intyga att de upplysningar, som föranlett hans brev till Chrustjov, var riktiga.

Den 20 december. Sedan vi gjort ett utkast till kommuniké ang. Raouls fortsatta uppehåll i Ryssland, översände Nisser detta utkast med följande brev:

Till Hans Exc. Statsministern .

Kanslihuset . Stockholm . 19 december 1963.

ang. Raoul Wallenberg . På uppdrag av min kusin Raouls mor fru Maj von Dardel och hans styvfar överdirektör Fredrik von Dardel, tillika god man för Raoul har jag härmed äran översända ett av överdirektör von Dardel uppsatt förslag till en kommuniké. Vid vårt sammanträde i Kanslihuset förra veckan uttalade ärs Exc. att förekomna missvisande uppgifter i radio och press motarbetade regeringens handlande i saken och att någonting måste göras för att vederlägga uppgifterna.

De sovjetiska myndigheterna har under det gångna året på olika sätte er-

erfarit att Raouls kvarhållande i utgör en allvarlig negativ faktor i i förhållandet mellan Sovjet och Sverige. Raouls föräldrar (före) ifrågasätter om man icke nu skulle kunna vända på saken och i stället framhålla det positiva i hans återlämnande. Tanken är den att ambassadör Jarring i samband med att han tillträder sin nya post skulle kunna instrueras uttrycka sin tillfredställelse över ministerpresident Chrustjovs beslutna resa till Sverige och samtidigt framhålla att denna skulle bli en verklig triumffärd om han vid besöket har Raoul med sig. Jag ber Ers Excellens att allvarligt överväga denna ovanberörda frågor. Med utmärkt högaktning Gösta Nisser.

Den 23 december Som komplettering till Nissers brev av den 19 dec avsände vi i dag följande brev till Erlander.

Till hans Excellens Statsministern

I ett brev som advokaten Gösta Nisser den 19 dennes på våra vägnar skickade Excellensen ifrågasatte han att ambassadör Jarring skulle instrueras att vid sitt (besök) tillträde till ambassadörsposten i Moskva framhålla för ministerpresidenten Chrustjov att dennes besök i Sverige skulle kunna bli en triumffärd om han då hade Raoul med sig.

Som tillägg till detta brev få vi föreslå att också ambassadören Sohlman måtte instrueras att vid sin avskedsuppvaktning för Chrustjov framhålla den goodwill som Raouls skulle ge Chrustjov vid besöket.

Med utmärkt högaktning

Maj och Fredrik von Dardel.